

ՌՈՐԵՐՏ ՍԱՐԻՆՅԱՆ

ROBERT SARINYAN

РОБЕРТ САРИНЯН

Անվանի տնտեսագետ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Ռոբերտ Ներսեսի Սարինյանը ծնվել է 1940 թ. հունվարի 20-ին ԼՂՀ Ասկերանի շրջանի Սեյտիշեն (այժմ՝ Խաչեն) գյուղում: Տեղի թերի միջնակարգ դպրոցն ավարտելուց հետո ուսումը շարունակել է Խնձրիստանի միջնակարգ դպրոցում, որն ավարտել է 1957-ին: 1963-ին ավարտել է Երևանի պետական համալսարանի տնտեսագիտական ֆակուլտետը: Խորհրդային բանակում ծառայելուց հետո 1965–68-ին աշխատել է ԽՍՀՄ շինարարական բանկի հայկական գրասենյակում՝ որպես ավագ տնտեսագետ: 1968-ից աշխատել է Հայաստանի պետական ճարտարագիտական համալսարանի (պոլիտեխնիկ) քաղաքատնտեսության (այժմ՝ տնտեսագիտության) ամբիոնում՝ որպես կաբինետի վարիչ, ասիստենտ, ավագ դասախոս, իսկ 1979-2014 թթ՝ նույն ամբիոնում՝ որպես ամբիոնի վարիչ (2007-ից՝ համատեղությամբ Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտում՝ բաժնի վարիչ), 2015-ից ՀՀ ԳԱԱ տնտեսագիտության ինստիտուտում՝ բաժնի վարիչ, գլխավոր գիտաշխատող: 1976-ին պաշտպանել է թեկնածուականատենախոսություն՝ «Ավետիք Արասխանյանի տնտեսագիտական հայացքները» թեմայով, իսկ 1985-ին՝ Մոսկվայի Գ. Պլեխանովի անվան ժողովրդական տնտեսության ինստիտուտում դոկտորականատենախոսություն՝ «Հայ տնտեսագիտական մտքի հիմնական հոսանքները XIX դարի 70–90-ական թվականներին» թեմայով՝ ստանալով տնտեսագիտության դոկտորի գիտական աստիճան: Պրոֆեսոր է 1987-ից:

Պրոֆ. Ռ. Սարինյանը երեք տասնյակից ավելի մենագրությունների, երեք ուսումնական ձեռնարկների և հարյուր քառասունից ավելի գիտական հոդվածների հեղինակ է: Նրա հետազոտական ոլորտները վերաբերում են հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության, տնտեսագիտական ուսմունքների պատմության, տնտեսագիտության տեսության և ազգային տնտեսության հիմնահարցերին: Հայալեզու և օտարալեզու հրապարակումներով հանդես է եկել ինչպես հանրապետական, այնպես էլ միջազգային բազմաթիվ գիտաժողովներում:

Ռ. Սարինյանը XX դարասկզբի հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության վերաբերյալ՝ «XX դարի սկզբի հայ տնտեսագիտական մտքի ուղեգծերում», «Հայ միտքը և տնտեսական զարգացումը», «Ալեքսեյ Զիվեյեզովի տնտեսագիտությունը», «Էջեր հայ տնտեսագիտական մտքի պատմությունից» (համահեղինակ՝ Լ. Հարությունյան), «Բախշի Իշխանյան (տնտեսագիտական հայացքները)» (համահեղինակ՝ Ա. Թադևոսյան) ուսումնասիրություններում, օգտագործելով փաստական նոր տվյալներ և առաջին անգամ գիտական շրջանառության մեջ դնելով նոր նյութեր,

անդրադարձ է կատարում տնտեսական ճգնաժամերի տեսության ու պատմության մեծագույն տնտեսագետներից մեկի՝ Մենտոր Բունիաթյանի հայեցողությանը, Վահան Տոտոմյանցի՝ կոոպերացիայի վերաբերյալ աշխատություններին, Ալեքսեյ Զիվելեգովի՝ Եվրոպայի տնտեսական էվոլյուցիային և մարդու նոր պահվածքին առնչվող դիտարկումներին, Դավիթ Անանունի՝ ռուսահայերի հասարակական զարգացման հետազոծի և հավաքական հայության գաղափարներին, հայ «ազգային ոգու հայտնությունն» ակնկալող սերնդի՝ Բախշի Իշխանյանի սոցիոլոգիական մեթոդի սկզբունքներով հասարակության էվոլյուցիայի, Ռուսաստանի ու Կովկասի առանձնահատկությունների մասին Միքայել Վարանդյանի քննադատական մտորումներին, Սիմոն Զավարյանի ուսումնասիրություններին և այլն, որոնք ընդլայնեցին հայ տնտեսագիտական արժարժույթի տեսական ու պատմական ոլորտները, տնտեսական կյանքի ճանաչողական սահմանների վերաբերյալ իմացությունն ու պատկերացումները:

XX դարի 90-ական թվականները շրջադարձային էին հանրապետության համար: Հայաստանը դիմորոշվեց դեպի շուկայական տնտեսաձևը, որին պիտի ուղեկցեր որոնումների ու շեղումների տրամաբանությունը: Ինչպիսին է արժեքների նոր համակարգի լինելությունը, ինչ լուծումներ է առաջադրում հայ տնտեսագիտական միտքը: Այդ ժամանակահատվածը Ռ. Սարինյանը բնութագրում է որպես արևմտյան տնտեսական գիտության սկզբունքների ու հասկացությունների յուրացման լուսավորչական տասնամյակ: Կատարվում էր տնտեսագիտական մտքի սահմանազատում: Վերջին տասնամյակների ընթացքում պրոֆեսորը պարբերաբար անդրադարձել է արդի հայ տնտեսագիտական մտքի կացությանը, փորձել «տեսություն» կոչված հրապարակումների ձևով ուրվագծել կատարվող տեղաշարժերը: Բնականաբար, ժամանակի հոսքի մեջ փոփոխվել են նրանում կատարվող արժարժույթի շրջանակները: Հազիվ թե գիտության որևէ այլ բնագավառում կարելի է այդքան հրապարակումներ արձանագրել, որքան տնտեսագիտության, որի մատենագիտական ցանկը կարող է հասնել հազարավոր անունների: Դրանք մենագրական ու կոլեկտիվ ուսումնասիրություններ են, գիտական ժողովածուներում, ամսագրերում, պարբերական մամուլի այլևայլ հրապարակումների էջերում տպագրված հոդվածներ, ուսումնական ձեռնարկներ, որոնք արժեքավոր են երևույթների ճանաչողական ընդհանուր հոսքի մեջ: Ռ. Սարինյանի «Ազգային տնտեսությունը և տնտեսագիտական միտքը», «Արդի հայ տնտեսագիտության տեսություն» (երեք գիրք), «Ուրվագիծ արդի հայ տնտեսագիտական մտքի պատմության» (երկհատորյակ), «Տնտեսագիտության ինստիտուտը 10 տարում. 2006–2016» (Վ. Հարությունյան, Ռ. Սարինյան) աշխատություններում, լինելով նորույթ հայ տնտեսագիտության մեջ, նյութը ենթարկվել է որոշակի համակարգման և պատկերացում է տալիս նորագույն շրջանի հայ տնտեսագիտական մտքի՝ այդ ոլորտի դիտակետերի, նոր որոնումների, սահմանազատումների ու շարժման ընթացքի վերաբերյալ՝ գրված ոչ թե սոսկ գրանցումների սկզբունքով, այլ քննական հայացքով: Նրա աշխատություններում երևույթները հաճախ հայտնվում են նոր կապերի մեջ, նոր տարածքներում տնտեսագիտական միտքը հաղորդակից դարձնում գիտության այլ ոլորտներին: Այս իմաստով, երևույթների վերլուծության ներհյուսումների մեջ նա դրսևորել է իր ուրույն ոճը:

Ռ. Սարինյանը նաև «Հայ կառավարչական մտքի պատմության ուրվագծեր» մենագրության հեղինակներից է. այդտեղ ներկայացնում է նոր շրջանի հայ կառա-

վարչական մտքին առնչվող բաժինը: Նա կարևոր ներդրում ունի տնտեսագիտության և տնտեսագիտական ուսմունքների պատմության ուսումնական ու գիտական գրականության ստեղծման բնագավառում: Ուշագրավ է «Հայ տնտեսագիտական մտքի երկու դարը. գիտակենսագրական հանրագիտարան» (հեղինակներ՝ Ռ. Սարինյան, Վ. Հարությունյան) աշխատությունը: Հայտնի է, որ հայ տնտեսագիտական միտքը ստեղծագործել է ոչ միայն հայրենիքում, այլև նրա սահմաններից դուրս՝ տարբեր երկրներում: Աշխատությունը, դրանում ընդգրկված տնտեսագետների գիտակենսագրական ուրվագծերի ձևով, որպես առաջին փորձ, ամբողջական կերպով ընդգրկում է հայ տնտեսագիտական մտքի թեմատիկ քարտեզը, տնտեսական երևույթների պարագծերը՝ ճանաչողական մոտեցումներով ու չափումներով և արտահայտում է շարժման ընթացքը ինչպես որ կա՝ սկսած XIX դարի կեսերից:

Պրոֆեսոր Սարինյանն ունի գիտամանկավարժական բազում տարիների փորձ: Աչքի է ընկնում որպես բարեխիղճ, պատասխանատու աշխատող: Տարիներ շարունակ հանդիսանում է «ՀՀ Սոցիալ-տնտեսական զարգացման արդի հիմնախնդիրները» գիտական հոդվածների ժողովածուի գլխավոր խմբագիրը: Մեծ են նրա դերն ու վաստակը երիտասարդ կադրերի պատրաստման գործում: Վայելում է կոլեկտիվի սերն ու հարգանքը:

Ռոբերտ Ներսեսի Սարինյանը պարգևատրվել է Հայկական ԽՍՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության պատվոգրով (1983), «Մովսես Խորենացի» մեդալով (2003), Հայաստանի պետական ճարտարագիտական համալսարանի (պոլիտեխնիկ) ոսկե հուշամեդալով (2008), ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի հուշամեդալով՝ նվիրված ՀՀ ԳԱԱ հիմնադրման 80-ամյակին (2023):

Սիրով շնորհավորում ենք ականավոր գիտնականին՝ ծննդյան հոբելյանի առիթով: Ցանկանում ենք երկար տարիների անհոգ կյանք, քաջառողջություն, անսպառ եռանդ, գիտական նորանոր ձեռքբերումներ:

Յուրի Սուվարյան, Մերի Մանուչարյան
Yuri Suvaryan, Mary Manucharyan
Юрий Суварян, Мэри Манучарян

Մ. Քոթանյանի անվան տնտեսագիտության ինստիտուտ, Գիտությունների ազգային ակադեմիա, Հայաստան
Institute of Economics after M. Kotanyan, National Academy of Sciences, Armenia
Институт экономики имени М. Котаняна, Национальная академия наук, Армения

humdep@sci.am

DOI: 10.53548/0320-8117-2025.1-315